
OBRZĘDY WIELKIEGO TYGODNIA

WG OHS 1962

Użyte oznaczenia:

- X* – celebrans
- D* – diakon
- S* – subdiakon
- C* – ceremoniarz
- A* – akolita
- T* – turyfer
- ✠ – krzyż procesyjny
- O* – ombrelino
- Z* – zakrystianin
- B* – ministrant księgi
- ♪ ♪ – śpiewający
- ✠ – kołatki
- ✠ – ministrant Paschału

SPIS TREŚCI

1	Niedziela Palmowa	5
1.1	Przygotowanie do obrzędów	5
1.1.1	W zakrystii	5
1.1.2	Na kredencji w kościele	5
1.1.3	Na ołtarzu polowym	5
1.1.4	Na kredencji na dworze	5
1.1.5	Na Sedilli w kościele lub ołtarzu bocznym	6
1.1.6	Po stronie ewangelii poza prezbiterium	6
1.2	Poświęcenie palm i procesja	6
1.3	Msza Święta - ważniejsze zmiany	8
1.4	Dodatek	9
1.4.1	Losy subdiakona krucyfery	9
1.4.2	Procesja do Ewangelii - dla zaawansowanych	9
2	Wielki Czwartek	11
2.1	Przygotowanie do obrzędów	11
2.1.1	Ołtarz główny	11
2.1.2	Ołtarz boczny (MB)	11
2.1.3	Kredencja	11
2.1.4	Do mandatum	11
2.1.5	Inne	12
2.2	Msza Święta	12
2.2.1	Przed Mszą Św.	12
2.2.2	Wejście	12
2.2.3	<i>Gloria i Credo</i>	12
2.2.4	Lucernarium	13
2.2.5	<i>Kanon</i> i Komunia Św.	13
2.2.6	Zakończenie Mszy	14
2.3	Procesja	14
2.4	W ciemnicy	16
2.5	Obnażenie ołtarzy	16
2.6	Mandatum	17
2.7	Dodatek	18
3	Wielki Piątek	21
3.1	Przygotowanie do obrzędów	21
3.1.1	Ołtarz główny	21
3.1.2	Kredencja	21
3.1.3	Zakrystia/kaplica	21
3.1.4	Inne	22
3.2	Czytania	22
3.3	Uroczyste modły	23
3.4	Adoracja Krzyża	23
3.5	Obrzęd Komunii Św.	26
3.6	Procesja do Bożego Grobu	28

4	Wigilia Paschalna	31
4.1	Przygotowanie do obrzędów	31
4.1.1	Zakrystia	31
4.1.2	Zakrystia (do wzięcia ze sobą)	31
4.1.3	Kredencja przy ogniu	31
4.1.4	Baptysterium	31
4.1.5	Stolik w baptysterium	32
4.1.6	Kaplica bierzmowania (św. Iwo)	32
4.1.7	Kredensja ołtarzowa	32
4.1.8	Ołtarz główny	32
4.1.9	Inne	33
4.1.10	Przed rozpoczęciem liturgii – koniec adoracji w Grobie Pańskim	33
4.2	Liturgia światła	33
4.3	Liturgia słowa	34
4.4	Liturgia chrzcielna	36
4.4.1	Procesja do baptysterium	36
4.4.2	Poświęcenie wody	37
4.4.3	Chrzest	38
4.4.4	Bierzmowanie	38
4.4.5	Odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych	38
4.4.6	Procesja do ołtarza głównego	38
4.4.7	Przygotowanie Mszy	39
4.5	Msza Św. i procesja do Bożego Grobu	39
4.5.1	Msza Św.	39
4.5.2	Wystawienie Najświętszego Sakramentu	40
4.6	Dodatek	40
4.6.1	Przebieg poświęcenia wody	40
4.6.2	Bierzmowanie	41

1. NIEDZIELA PALMOWA

1.1 PRZYGOTOWANIE DO OBRZĘDÓW

1.1.1 W ZAKRYSII

- dla X: humerał, alba z koronką, cingulum białe, stuła i kapa: **czzerwone**
- dla D: humerał, alba z koronką, cingulum białe, stuła i dalmatyka: **czzerwone**
- dla S: humerał, alba z koronką, cingulum białe, tunicela **czzerwona**
- dla †: tunicela **czzerwona**
- akolitki
- kadzielnica z łódką

1.1.2 NA KREDENCJI W KOŚCIELE

- kielich do Mszy św. z wszystkimi paramentami barwy **fioletowej** (w tym welon naramienny dla S),
- tacka z ampulkami i ręcznikiem do Mszy św.
- dzwonek
- 2 pateny
- 2 świeczki *Sanctusowe*
- lekcjonarz
- teksty pasji z nutami (po polsku)
- kartka z nutami do śpiewu 3-go *Confiteoru*

1.1.3 NA OŁTARZU POŁOWYM

- krzyż
- 6 świec z osłonkami
- księga OHS ubrana we **fioletową** okładkę
- pulpit albo poduszka na OHS

1.1.4 NA KREDENCJI NA DWORZE

- naczynie z wodą święconą i kropidło
- ewangeliarz ubrany w **czrwoną** okładkę
- mydło, miska i dzbanek z wodą do umycia rąk celebransa po rozdaniu palm
- ręcznik
- miejsce na akolitki
- miejsce na birety

1.1.5 NA SEDILLI W KOŚCIELE LUB OŁTARZU BOCZNYM

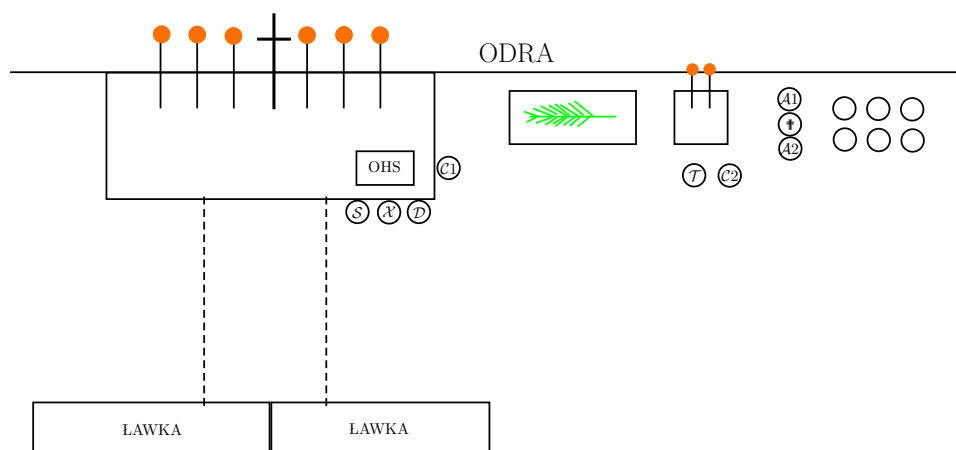
- dla *X* manipularz, stuła i ornat – **fioletowe**
- dla *D* manipularz, stuła i dalmatyka – **fioletowe**
- dla *S* manipularz i tunicela – **fioletowe**

1.1.6 PO STRONIE EWANGELII POZA PREZBITERIUM

- pulpit
- mikrofon

1.2 POŚWIĘCENIE PALM I PROCESJA

- w tej części *D* wykonuje pocałunki *X* standardowo jak podczas mszy
- podczas ubierania (na **czzerwono**) celebransa asystuje *C1*, kolejno diakona *A1* oraz subdiakona *A2*
- ustawiamy się w szyku procesyjnym. *D* i *S* przez cały czas procesji i poświęcenia, jeżeli jest to możliwe, trzymają kapę. Wychodzimy przez główne wyjście na zewnątrz. Przy przechodzeniu przez oś ołtarza połowego, przyklękają wszyscy oprócz: $\dagger$, *A1*, *A2* oraz *X*
- schola śpiewa podczas procesji *Hosanna filio David* na przemian z Psalmem 117 ¹
- po dojściu na miejsce święcenia palm, *C1* odbiera nakrycia głowy, następuje oddanie referencji ołtarzowi przez *D* i *S* oraz *X* (*D* i *S* przyklękają, *X* głęboko się skłania), *X* całuje ołtarz następnie ustawiamy się w sposób przedstawiony na Rys. 1.1

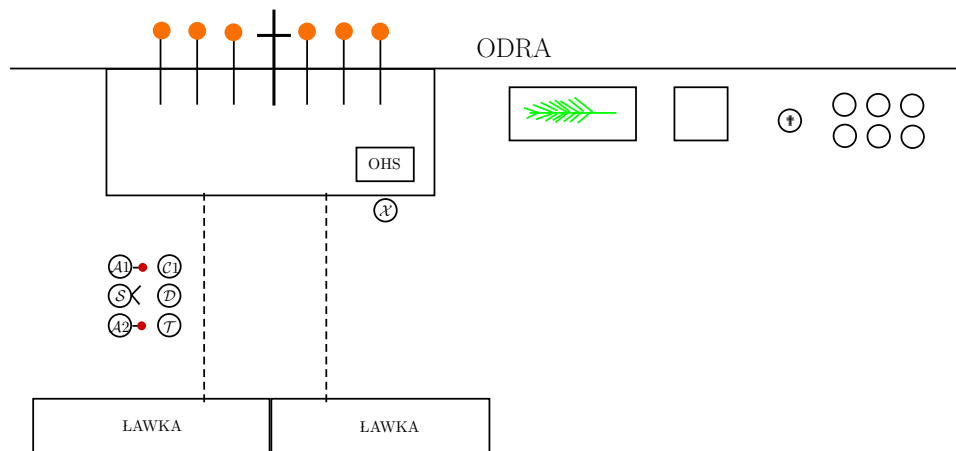
Rys. 1.1. Ustawienie po przyjsciu do ołtarza

- *X* cicho odczytuje antyfonę *Hosanna filio David*, tak jak podczas Mszy, a następnie śpiewa *Dominus vobiscum*, zwrócony w kierunku księgi
- po *Amen* następuje zasypanie
- *A1* podaje wodę *C1* a ten podaje ją *D*
- następuje pokropienie, *A1* odbiera wodę od *D*
- następuje okadzenie
- palmę dla *X* *D* kładzie na ołtarzu
- następuje rozdawanie palm (*C2* podaje palmy, *C1* zawiaduje ruchem), odbieranie palm od *X* i *D* z pocałunkiem, asysta ustawia się dwójkami jak do komunii w kolejności: *D* i *S*, klerycy, ministranci, lud ²

¹Zob. *Liber Usualis* z 1961 : Ritus servandus in celebratione Missae in Cantu ad 1.

²Diakon może rozdawać palmy wtedy i tylko wtedy ($\Leftrightarrow$) gdy jest ustanowiony w stopniu święceń prezbitera

- po rozdaniu palm *X* i *D* myją ręce, pomagają mu w tym *AA*
- następuje odśpiewanie ewangelii, nie przenosi się mszału
- do ewangelii ustawiamy się jak podczas mszy, gdy już dojdziemy na miejsce jak na Rys. 1.2

Rys. 1.2. Ustawienie podczas Ewangelii

- po odśpiewaniu ewangelii *X* całuje ewangeliarz oraz jest okadzany przez *D*
- kantorzy (♫1) oraz mikrofoniarz udają się najkrótszą możliwą drogą do pierwszych drzwi kościoła. Przy-
mykają je lekko, ale obserwują, czy procesja już się zbliża. Dwóch lub jeden kantor (♫2) pozostaje w
procesji z ministrantami
- po powrocie do pozycji z Rys. 1.1 następuje zasypanie
- *D* i *S* stają w rzędzie za *X*
- *D* staje obok rzędu i śpiewa *Procedamus in pace*
- kantor (♫2) oraz mikrofon wraz z ludem śpiewa *In nomine Christi. Amen*, a następnie rozpocznie jedno z
poniższych:
  - śpiew jednej z antyfon procesyjnych z *Liber Usualis*
  - *Christus vincit*
  - pieśń po polsku do Chrystusa Króla
- po oddaniu rewerencji ołtarzowi *C1* oddaje nakrycia głowy
- ustawiamy się w szyku procesyjnym, ♫2 zajmują w procesji miejsce zaraz za †
- udajemy się w kierunku bocznych drzwi po schodach za pomnikiem biskupa Kominka
- *K1* wewnątrz kościoła obserwują delikatnie, czy procesja nadchodzi
- kiedy procesja dochodzi do drzwi kościoła, † z *AA* stają przodem do drzwi, a ministranci rozchodzą się na
boki tworząc szpaler tak aby *X* znajdował się nieopodal †, jak na Rys. 1.3
- ♫1 (w środku) stojąc zwróceni w kierunku drzwi śpiewają: *Gloria Laus et honor etc.*
- ♫2, ministranci i wierni powtarzają werset: *Gloria Laus*
- ♫1 śpiewają poszczególne zwrotki hymnu, po każdej zwrotce ♫2 i reszta odśpiewują refren: *Gloria, Laus*
- po piątej zwrotce i refrenie † głośno i widocznie uderza nóżką krzyża procesyjnego w drzwi, a ♫1 i *C2*
szeroko otwierają drzwi
- *C2* wprowadza † i resztę procesji do wnętrza kościoła. W tym czasie ♫1 i ♫2 łączą się w jedną grupę i jak
najszybciej zaczynają śpiew: *Ingrediente Domino*, podany w *Liber Usualis*

1.4 DODATEK

1.4.1 LOSY SUBDIAKONA KRUCYFERA ⁴

- subdiakon krucyfer (✠), ubrany w albę, cingulum i czerwoną tunicellę
- nie odbiera palmy od X
- po skończonej procesji idzie do kaplicy zimowej, gdzie ściąga westymenta subdiakona, zakłada komżę, bierze biret i przechodzi do chóru

1.4.2 PROCESJA DO EWANGELII - DLA ZAAWANSOWANYCH

CELEBRANS Z SUBDIAKONEM I CEREMONIARZEM

- kiedy skończy się śpiew *Graduału* i *Traktusa*, X wraz z S i C1 podchodzą do ołtarza - przyklękają
- X wchodzi na najwyższy stopień i odmawia modlitwę *Munda cor*
- S w tym czasie przenosi mszał
- S przechodzi ze Mszałem na stronę Ewangelii i pozostaje przy nim asystując X przy kartkach
- C1, T, A1, A2 **nie** ustawiają się jak na Mszy śpiewanej (zostają na swoich bazach) ⁵
- X po przeczytaniu Pasji nie schodzi do sedilli tylko idzie na stronę lekcji i obraca się w kierunku śpiewanej pasji; S stoi na swoim stopniu (*in plano*) po stronie lekcji odwrócony w stronę pasji, mogą wziąć palmy

DIAKON I ŚPIEWACY

- D, przy pomocy C2, zdejmuje dalmatykę i manipularz
- D, od C2, otrzymuje księgę z tekstem Pasji
- C2 prowadzi D do ambony, ♪1 i ♪2 czekają na miejscu; śpiew pasji wykonywany jest po stronie ewangelii przed balaskami
- wszystkie skłony podczas Pasji wykonujemy w stronę ewangeliarza/lekcjonarza (nie w stronę Mszału),
- po skończonej Pasji D i C2 przyklękają na środku, po czym C2 prowadzi D do sedilli i pomaga mu założyć dalmatykę i manipularz
- D zajmuje swoje miejsce za X i przyklęka – X rozpoczyna *Credo*

---

⁴Wymagany level – obłuczony kleryk

⁵Ceremoniał o. Małaczyńskiego, str. 65, pkt. 47(dla rytu uroczystego): „Jeżeli Męka Pańska nie jest śpiewana celebrans pod koniec traktusa odmawia *Munda cor* i czyta Mękę Pańską po stronie Ewangelii. Równocześnie należy ją odczytać wiernym po polsku.”

2. WIELKI CZWARTEK

2.1 PRZYGOTOWANIE DO OBRZĘDÓW

2.1.1 OŁTARZ GŁÓWNY

- Krzyż ołtarzowy z białą zasłoną
- Mszal
- Opróżnić i zostawić lekko otwarte tabernakulum
- Tablice ołtarzowe

2.1.2 OŁTARZ BOCZNY (MB)

- Ławki dla ministrantów do mandatum
- Pulpit z OHS
- Rzeczy do mandatum
- Zapalone świece

2.1.3 KREDENCJA

- Białe rękawiczki
- Dwa komplety ampułek
- Dzwonki
- Kołatki
- Lekcjonarz
- Sukienka na cyborium
- Świeca sanctusowa i patena
- Obrus komunijny

2.1.4 DO MANDATUM

- Fartuch dla celebransa
- Miednica i dzbanek z wodą do umywania nóg
- Miska i dzbanek do umycia rąk celebransa i czysty ręcznik

2.1.5 INNE

- Akolitki
- Dwa trybularze wraz z łódką
- Fioletowa kapa
- Fioletowa stuła do obnażenia ołtarza
- Biała kapa i stuła
- Krzyż procesyjny z fioletową zasłoną
- OHS
- Ombrelino
- Pochodnie
- Sukienka na cyborium
- Biały welon naramienny

2.2 MSZA ŚWIĘTA

2.2.1 PRZED MSZĄ ŚW.

Należy przyjść odpowiednio wcześniej. Osoby funkcyjne proszone są o zapoznanie się ze swoimi czynnościami. Zakrystianie muszą wcześniej upewnić się, że wszystkie przedmioty są na odpowiednich miejscach i w odpowiednich momentach mszy zadbać o wypisane przedmioty.

2.2.2 WEJŚCIE

- Procesja wejścia ustawia się następująco:

↑
T1 C3
A2 † A1
M M
M M
M M
C1
X

- Po przyjsciu do ołtarza AA nie klękają, ale klaniają się, bo jest między nimi †.
- Gdy tabernakulum jest puste reszta ministrantów ilekroć przechodzi przez środek przyklęka, tylko celebrans wykonuje głęboki skłon.
- Modlitwy u stopni ołtarza bez psalmu *Iudica me*

2.2.3 GLORIA I CREDO

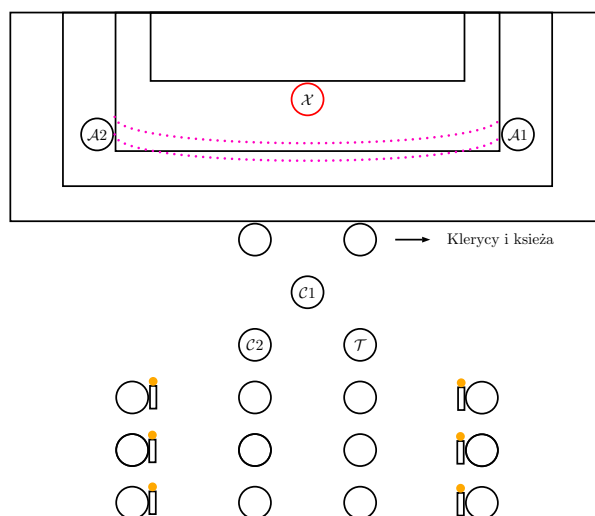
- Na hymn *Gloria Z* oraz T1 dzwonią sygnaturkami do czasu odmówienia go przez X.
- Po odśpiewaniu *Gloria* miejsce dzwonków zastępują kołatki.
- Opuszcza się *Credo*

2.2.4 LUCENARIUM

- Do lucenarium wyznacza się 6 ministrantów, którzy po okadzeniu ludu ustawiają się parami w kierunku ołtarza.
- Na wyraźny znak C2 przyklękają i udają się do bocznej nawy po pochodnie.
- Na śpiew *Sanctus* bardzo powoli zmierzają do prezbiterium. Na wysokości sedilli rozchodzą się na boki.
- Na znak C2 przyklękają a następnie klękają na oba kolana.
- Nie wstają na słowa *Per omnia secula seculorum*, ale czekają na obrzędy komunii.
- W czasie formowania się procesji komunijnej wstają i obracają się twarzami do siebie tak, aby stworzyć przejście. Osoba w środku staje się osią obrotu dla każdej trójki.
- W takim stanie pozostają aż do procesji do ciemnicy. Pochodnie trzymają w prawej ręce.
- W czasie całego kanonu nie reagują na to, co dzieje się na ołtarzu, tj. nie skłaniają głowy na Przeistoczenie.

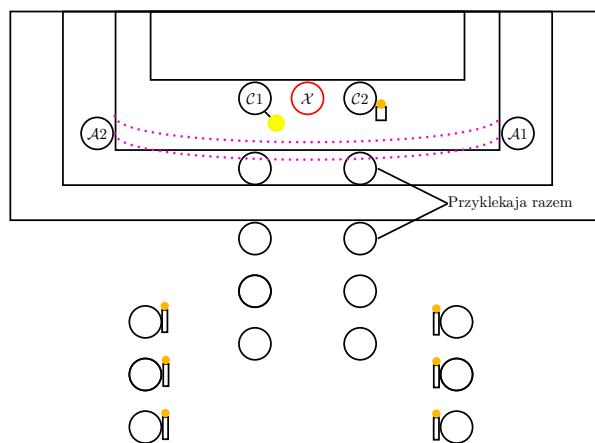
2.2.5 KANON I KOMUNIA ŚW.

- C3 w czasie śpiewu *Sanctus* rozdaje świece ministrantom a pod koniec kanonu daje znak, aby je zgasić.
- C3 idzie z ogniem do wiernych: na początku na śpiew *Sanctus* a potem po przyjęciu Komunii.
- Na śpiew *Agnus Dei* odpowiada się trzykrotnie *Miserere nobis*.
- Podczas śpiewu *Agnus Dei* A1 bierze z kredencji obrus komunijny, razem z A2 klękają pośrodku, wchodząc na najwyższy stopień ołtarza i klęcząc przodem do siebie trzymając rozłożony obrus.
- Ministranci pozostający w chórze tworzą dwójkami w sposób naturalny „kolejkę” do Komunii św.

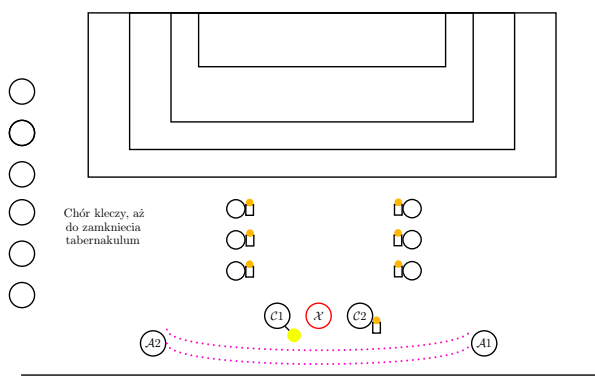
Rys. 2.1. Przyjmowanie Komunii Św. – część 1

- Przed nimi do kolejki wchodzi księża, klerycy i ceremoniarze, za nimi reszta ministrantów z chóru.
- C1 podaje patenę pierwszemu duchownemu przyjmującemu Komunię św., albo, jeśli nie ma duchownych trzyma ją sam. Po przyjęciu Komunii Św. zajmuje miejsce przy X, gdzie asystuje z pateną.
- C2 po przyjęciu Komunii św. zajmuje miejsce przy celebransie ze świeczką sanctusową.
- AA trzymający obrus przyjmują Komunię św. razem po C.
- Każda dwójka przystępująca do Komunii św. przyklęka jednocześnie z poprzedzającą parą, wchodzi na stopnie i klęka na dwa kolana. Po przyjęciu komunii znów przyklęka jednocześnie z parą stojącą za nimi. Ze stopni ołtarza schodzimy w lewo po stopniu diakońskim – do chóru.
- Po przyjęciu komunii zapala się znów świece, które trzymają aż do procesji do ciemnicy.

Rys. 2.2. Przyjmowanie Komunii Św. – część 2

- Po komunii cały chór klęczy do słów *Dominus vobiscum* z zapalonymi już świecami.
- C3 i C4 kierują porządkiem przyjmowania Komunii przez wiernych dbając o sprawne przystępowanie i odchodzenie

Rys. 2.3. Przyjmowanie Komunii Św. – część 3

- Do ołtarza AA podchodzą bokiem, przyklekając raz na dole. Do przeniesienia mszału i welonu nie idą na skos, ale również bokiem. W czasie zabierania welonu i przenoszenia mszału A2 zabiera ze sobą białe rękawiczki do zniesienia kielicha.

2.2.6 ZAKOŃCZENIE MSZY

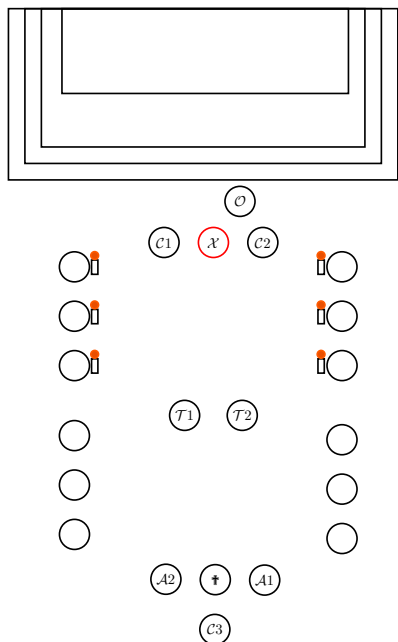
- Msza święta kończy się słowami *Benedicamus Domino*, następnie X odmawia *Placeat* i całuje ołtarz.
- Opuszcza się błogosławieństwo oraz ostatnią ewangelię.

2.3 PROCESJA

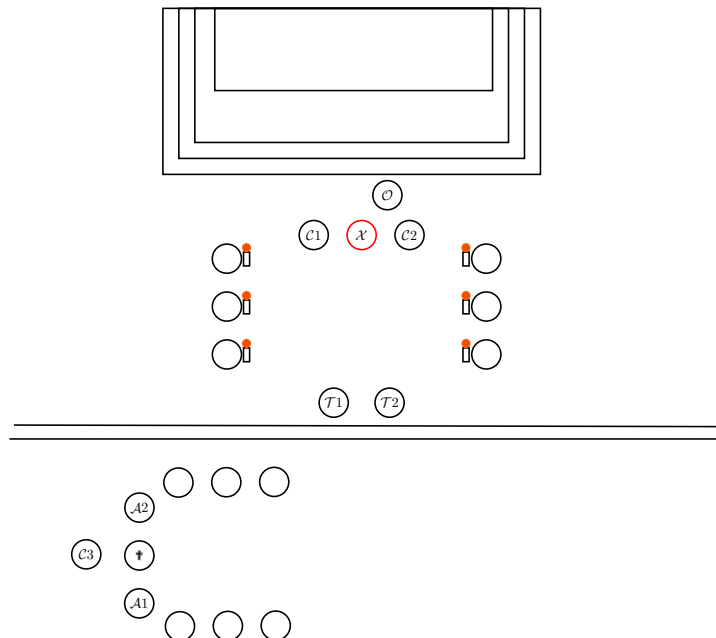
- Po odmówieniu *Placeat* X schodzi na posadzkę: odwraca się na stronę Ewangelii i dopiero schodzi na dół, wraz z C1 klęka na oba kolana i odchodzi do sedilli. Tam zdejmuje ornat i manipularz a ubiera białą kapę.
- W tym czasie formuje się procesja, która z braku miejsca może zacząć się poza prezbiterium ¹ (patrz Rys. 2.5).
- O idzie po ombrelino i czeka na rozpoczęcie procesji.
- Po przebraniu X wchodzi T1 oraz T2. Następuje zasypywanie obu kadzielnic.
- Następnie X okadza NS, otrzymuje welon naramienny, wchodzi stopniami do ołtarza i zabiera puszkę z NS.

¹Gdy wszyscy ministranci ustawiają procesję do ciemnicy to na znak C3 klękają oprócz AA i *

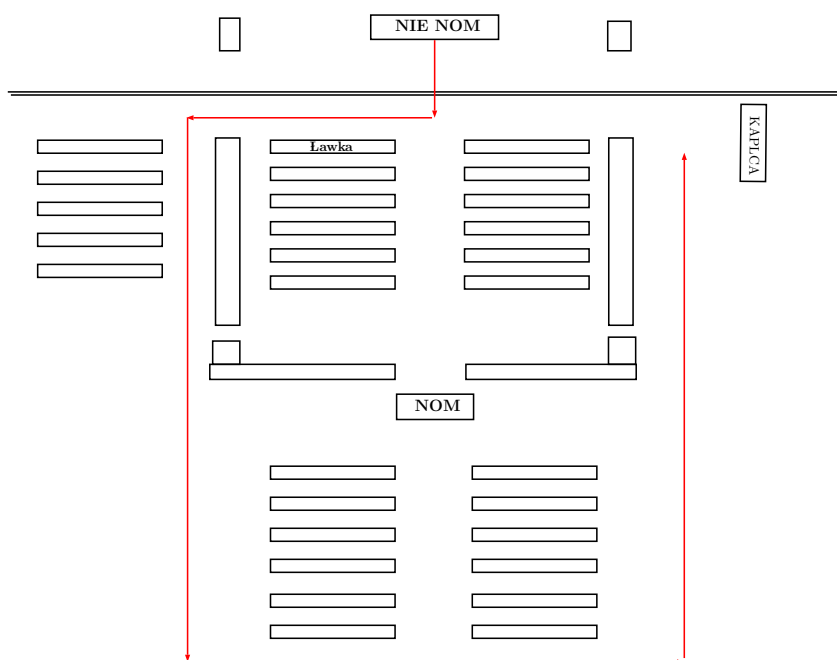
- C1 i C2 pomagają z kapą i welonem i podtrzymują łokcie X w czasie procesji. Całość prowadzi, C3, który nadaje tempo i kierunek. (patrz Rys. 2.4)
- Tak uformowana procesja udaje się do ciemnicy. (patrz Rys. 2.6)
- Do ciemnicy wchodzi: X, TT, C1 i C2, śpiewacy. (patrz Rys. 2.7)

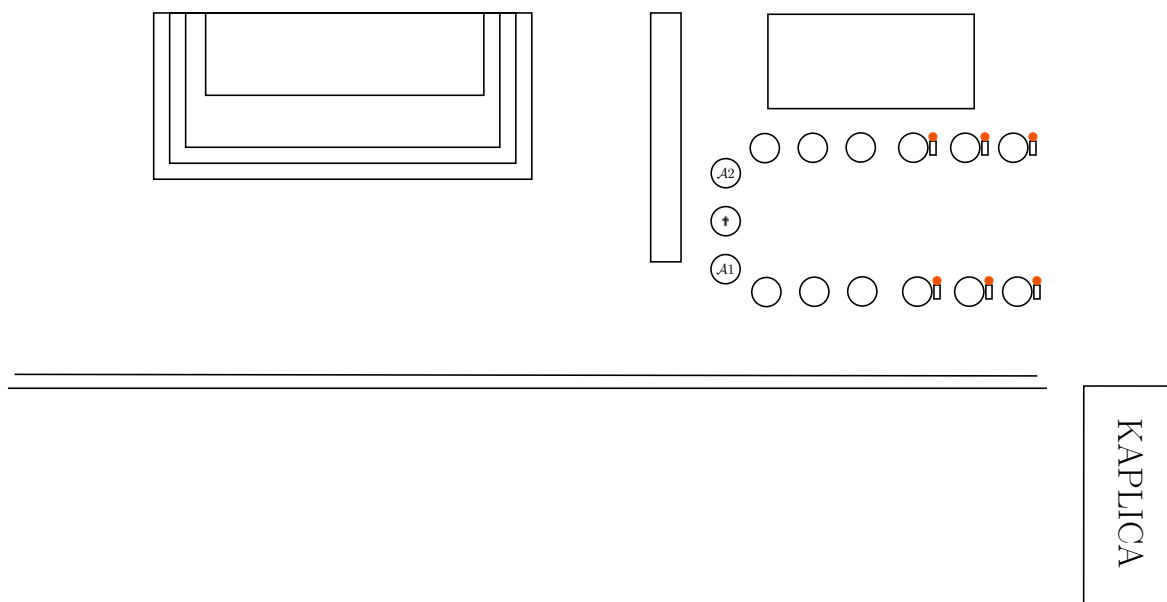
Rys. 2.4. Ustawienie procesji do ciemnicy

Rys. 2.5. Ustawienie procesji do ciemnicy – jeśli braknie miejsca

Rys. 2.6. Procesja do ciemnicy

Rys. 2.7. Miejsce przeznaczenia ministrantów po dojściu przed kaplicę

2.4 W CIEMNICY²

- Po dojściu do ciemnicy X stawia puszkę z NS na ołtarzu, przyklęka i schodzi na najniższy stopień.
- Zaczyna się śpiewać *Tantum ergo* bądź *Przed tak wielkim sakramentem*. W czasie ostatniej zwrotki celebrans wstaje i bez błogosławieństwa nakłada kadzidło i okadza NS.
- Po skończeniu hymnu wstaje i wstawia NS do tabernakulum. Gdy X schowa NS schola zaczyna śpiew ludowy.
- Zamieszanie poza kaplicą zimową:
  - A odstawiają akolitki na kredencje głównego ołtarza i zabierają ze sobą biret X. Po wyjściu wiernych dołączają do X w kaplicy zimowej.
  - † wstawia krzyż do stojaka.
  - Ministranci wyznaczeni do śpiewu psalmu oczekują przed stopniami ołtarza na obnażenie.
  - C3 prowadzi 13 ministrantów przed ołtarz MB. Tam stoją przed ławkami zwróceniem w stronę ołtarza podczas obnażania jak i w czasie Ewangelii na Mandatum. Wchodzą na stopnie podczas przebierania się X do Mandatum.
  - Gdy wszystkie rzeczy do kolejnych celebracji będą gotowe C2 stopuje śpiew i prosi wiernych o przejście do ołtarza MB Zwycięskiej.
  - Reszta ministrantów, którzy wówczas nie będą mieli zajęcia idą wraz z wiernymi przed ołtarz MB.
  - Do kaplicy zimowej wracają: C2, AA

2.5 OBNAŻENIE OŁTARZY³

- Do obnażenia ołtarza idziemy w porządku:

↑
 A2 A1
 C2 C1
 X

²Jeśli na ołtarzu zostanie dodatkowa puszka to ministranci w składzie: X, C1, 2 osoby z lucernarium, ministrant z kołatką oraz O wracają po drugą puszkę do ołtarza. Wówczas wszyscy klęczą. Po schowaniu drugiej puszki reszta czynności toczy się według instrukcji.

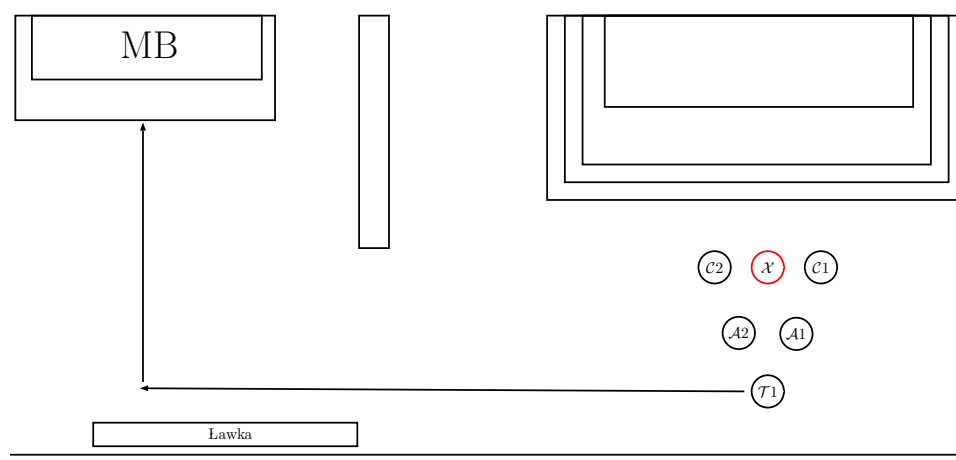
³W czasie obnażania ołtarza T1 rozpala ogień

- Po przyjściu do ołtarza, odebraniu od celebransa biretu i oddaniu rewerencji (wszyscy klękają, celebrans się kłania), C1 przynosi książkę z antyfoną i razem z C2 trzymają ją przed X⁴.
- Zdejmuje się obrus, świece, świeczniki, kwiaty⁵. Na koniec przewraca się świeczniki.
- Po zburzeniu świeczników do ołtarza podchodzi A1 trzymając tackę z ampułkami i A2 z ręcznikiem do wytarcia ołtarza.
- Po polaniu ołtarza AA odnoszą ręcznik i ampułki. Zostawia się szeroko otwarte drzwiczki do tabernakulum.
- Gdy X obnaży ołtarz wraca na środek i powtarza antyfonę książki trzymanej przez C1 i C2.
- Następnie podchodzi do sedilli gdzie ubiera fioletową kapę. C1 podaje X biret.

2.6 MANDATUM

- Formuje się procesja na Ewangelię (analogicznie jak w niedzielę). AA trzymają zapalone akolitki, które wzięli z kredencji i zapalili. (patrz Rys. 2.8)

Rys. 2.8. Procesja do mandatum

- Po przyjściu do ołtarza bocznego procesja staje na środku.
- AA rozchodzą się na boki i robią miejsce dla X oraz C1 i C2.
- X oddaje biret, skłania się, podchodzi do ołtarza MB i całuje ołtarz
- C1 i C2 wraz z T stają przed stopniami ołtarzowymi. Następuje zasypanie a potem powtórne odczytanie Ewangelii.
- Zejście po Ewangelii odbywa się standardowo jak w niedzielę – idziemy do małej kredencji.
- Po przyjściu AA zostawiają akolitki i przygotowują miednicę i dzbanek z wodą.
- C2 zdejmuje kapę celebransa i podtrzymuje ją w czasie przebierania się. X z pomocą C1 zakłada fartuch na fioletową stulę.
- X przebrany w fartuch w asyście AA oraz C1 oddają rewerencje ołtarzowi i idą do obrzędu mandatum.
- W czasie przebierania się X ministranci wyznaczeni do mandatum podchodzą do umieszczonych tam ławek. Siadają i zdejmują obuwie i skarpetkę z prawej nogi.
- Po skończeniu przy ołtarzu Matki Bożej X myje w ciszy ręce.
- Po umyciu rąk X zdejmuje fartuch a zakłada fioletową kapę, (którą przynosi C2) wchodzi na stopień ołtarza i po stronie Lekcji śpiewa w tonie ferialnym *Pater noster* wraz z przepisnymi modlitwami. **Wszyscy stoją.**

⁴Tekst antyfony w Dodatek

⁵Krzyż pozostaje na ołtarzu do Ciemnych Jutrzní. Źródło: F. Małczyński, Ceremoniał obrzędów wielkiego tygodnia, wyd. SS. Loretanek-Benedyktynek, Warszawa, 1958, s. 93.

- Po odmówieniu modlitw przez X, skład: X, AA, C1 i C2 oddają rewerencje ołtarzowi i krótką drogą udają się do zakrystii.
- Gdy wierni będą opuszczać kościół C3 wyprowadza resztę ministrantów.

2.7 DODATEK

Deinde celebrans et ministri, seu ministrantes, exeunt ante altare maius; facta eidem reverentia, stantes, incipiunt denudationem altarium, hoc modo: Celebrans dicit clara voce sequentem antiphonam:

Ant. Ps. 21, 19

Celebrans: Divisérunt sibi vestiménta mea: et super vestem meam misérunt sortem.

Psalm 21

Celebrans: Deus, Deus meus, réspice in me: quare me dereliquísti? *

Chór A: longe a salúte mea verba delictórum meórum.

Chór B: Deus meus, clamábo per diem, et non exáudies: * et nocte, et non ad insipiéntiam mihi.

Tu autem in sancto hábitas, * laus Israël.

In te speravérunt patres nostri: * speravárunt, et liberásti eos.

Ad te clamavérunt, et salvi facti sunt: * in te speravérunt, et non sunt confúsi.

Ego autem sum vermis, et non homo: * oppróbrium hóminum, et abjéctio plebis.

Omnes vidéntes me, derisérunt me: * locúti sunt lábiis, et movérunt caput.

Sperávit in Dómino, erípiat eum: * salvm fáciat eum, quóniam vult eum.

Quóniam tu es, qui extraxísti me de ventre: * spes mea ab ubéribus matris meæ.

In te proyéctus sum ex útero : De ventre matris meæ Deus meus es tu, * ne discésseris a me:

Quóniam tribulátio próxima est: * quóniam non est qui ádjuvet.

Circumdedérunt me vítuli multi: * tauri pingues obsedérunt me.

Aperuérunt super me os suum, * sicut leo rápiens et rúgiens.

Sicut aqua effúsus sum: * et dispérsa sunt ómnia ossa mea.

Factum est cor meum tamquam cera liquéscens * in médio ventris mei.

Aruit tamquam testa virtus mea, et lingua mea adhæsit fáucibus meis: * et in púlverem mortis deduxísti me.

Quóniam circumdedérunt me canes multi: * concílium malignántium obsédit me.

Fodérunt manus meas et pedes meos: * dinumeravérunt ómnia ossa mea.

Ipsi vero consideravérunt et inspexérunt me: * divisérunt sibi vestiménta mea, et super vestem meam misérunt sortem.

Tu autem, Dómine, ne elongáveris auxílium tuum a me: * ad defénsiónem meam cónspice.

Erue a frámea, Deus, ánimam meam: * et de manu canis únicam meam:

Salva me ex ore leónis: * et a córnibus unicórnium humilitátem meam.

Narrábo nomen tuum frátribus meis: * in médio ecclésiæ laudábo te.

Qui tímétis Dóminum, laudáte eum: * univérsum semen Jacob, glori ficáte eum.

Tímeat cum omne semen Israël: * quóniam non spre vit, neque despéxit deprecátiónem páuperis:

Nec avértit fáciem suam a me: * et cum clamárem ad eum, exaudívit me.

Apud te laus mea in ecclési a magna: * vota mea reddam in conspéctu tíméntium eum.

Edent páuperes, et saturabúntur: et laudábunt Dóminum qui requírun t eum: * vivent corda eórum in sáeculum sáeculi.

Reminiscéntur et converténtur ad Dóminum * univérsi fines terræ:

Et adorábunt in conspéctu ejus * univérsæ famíliæ géntium.

Quóniam Dómini est regnum: * et ipse dominábitur géntium.

Manducavérunt et adoravérunt omnes pingues terræ: * in conspéctu ejus cadent omnes qui descéndunt in terram.

Et ánima mea illi vivet: * et semen meum sérviet ipsi.

Annuntiábitur Dómino generátio ventúra: * et annuntiábunt cæli justítiam ejus pópulo qui nascétur, quem fecit Dóminus.

Clerici, si adsunt, prosequuntur recitationem huius psalmi, usque dum altariumdenudatio peracta sit; alioquin celebrans dicat antiphonam et primum tantum versum psalmi ante denudationem altaris maioris. Celebrans vero cum ministris sacris, velministrantibus, denudat omnia altaria ecclesiæ, excepto illo in quo Sacramentum-solemniter adoratur. Altaribus denudatis, redeunt ad altare maius, et, repetita a celebrante antiphona Dividunt, revertuntur in sacristiam. Mox in choro dicitur Completorium, candelis extinctis et absque cantu.

Prayer After the Washing of Feet

Tonus simplex

P Ater noster **secréto.**

℣. Et ne nos indúcas in tenta-ti-ónem. **℟.** Sed líbera nos a malo.

℣. Tu mandásti mandáta tu-a, Dómine. **℟.** Custodí-ri nimis.

℣. Tu lavásti pedes discipulórum tu-órum. **℟.** Opera mánu-um tu-árum

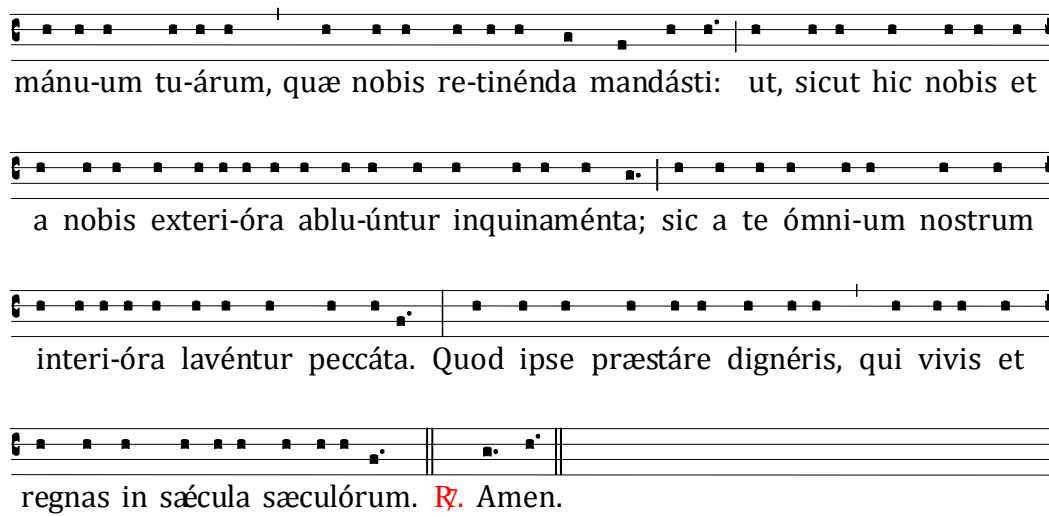
ne despí-ci-as.

℣. Dómine, exáudi ora-ti-ónem me-am. **℟.** Et clamor me-us ad te véni-at.

℣. Dóminus vobíscum. **℟.** Et cum spí-ritu tu-o.

℣. Orémus. Adésto, Dómine, quæsumus, offí-ci-o servitútis nostræ: et

qui-a tu discípu-lis tu-is pedes laváre dignátus es, ne despí-ci-as ópera

mánu-um tu-árum, quæ nobis re-tinénda mandásti: ut, sicut hic nobis et

a nobis exteri-óra ablu-úntur inquinaménta; sic a te ómni-um nostrum

interi-óra lavéntur peccáta. Quod ipse præstáre dignéris, qui vivis et

regnas in sæcula sæculórum. **R.** Amen.

3. WIELKI PIĄTEK

3.1 PRZYGOTOWANIE DO OBRZĘDÓW

3.1.1 OŁTARZ GŁÓWNY

- zupełnie ogołocony
- tabernakulum puste, obok kluczyk
- na tabernakulum podstawa pod krzyż
- na najwyższym stopniu jedna **fioletowa** poduszka do prostracji

3.1.2 KREDENCJA

- przykryta normalnie obrusem
- jeden obrus ołtarzowy
- pulpit pod mszał, razem z mszałem
- księga OHS
- pozostałe dwie fioletowe poduszki pod krzyż
- ręczniczek do wycierania krzyża
- **fioletowa** bursa z korporalem
- dwie pateny komunijne
- dwie świece *sanctusowe*
- vasculum i ręczniczek
- akolitki
- monstrancja
- welon do monstrancji
- karteczka z modlitwy powszechnej za żydów
- karteczka z modlitwą przed Ewangelią dla kapłana
- schodki

3.1.3 ZAKRYSTIA/KAPLICA

- czarna kapa
- **fioletowy** ornat ze stulą i manipularzem
- **fioletowa** kapa
- zasłonięty krzyż do adoracji
- 4 świeczniki z żółtymi świecami (i zapalniczka)

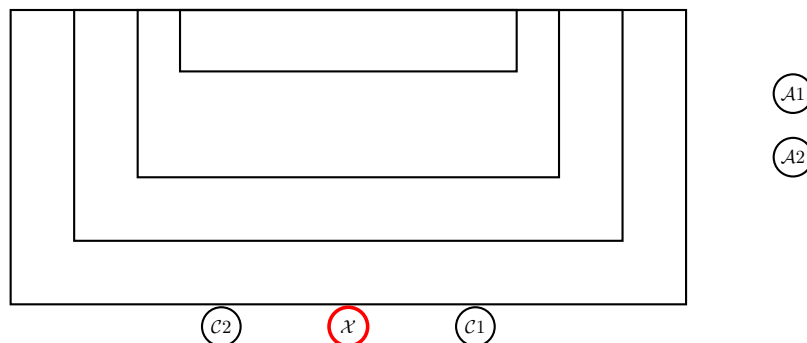
- biały welon naramienny
- dwa trybularze, jedna łódka
- ombrelino
- odkryty krzyż procesyjny
- dwie kołatki

3.1.4 INNE

- przy sedilli dodatkowe dwa miejsca dla ceremoniarzy (za akolitami)
- wysoki pulpit do śpiewu lekcji
- teksty Pasji do śpiewania
- **fioletowa** stuła dla kapłana do Komunii
- świece na procesję dla ministrantów (z okapnikami, zapalniczki) po stronie chóru
- klęcznik przy Bożym Grobie dla księdza do krótkiej adoracji
- wcześniej trzeba dokonać depozycji Najświętszego Sakramentu z Grobu Pańskiego

3.2 CZYTANIA

- wszyscy procesyjnie udają się do ołtarza dłuższą drogą, nie niesie się żadnych przedmiotów, nie wykonuje się skłonu
- X ubrany w albę, czarną stułę i biret
- po dojściu do ołtarza ministranci rozchodzą się na swoje miejsca w chórze, A1A2 do kredencji (patrz Rys. 3.1)
- C1 odbiera od X biret, odnosi go na sedillę, a z kredencji przynosi księgę OHS

Rys. 3.1. Leżeniem krzyżem (prostracja)

- X pada na twarz, ministranci klękają na posadzce i kłaniają się głęboko
- X wraz z C1 i C2 wstają, ministranci prostują się, śpiewana jest modlitwa przy stopniach ołtarza
- po modlitwie wszyscy powstają, robią skłon i udają się na swoje miejsca (X, A1, A2 i C1 – na sedile)
- ministranci w chórze siadają w tym samym momencie, co AA
- C2 zabiera poduszkę ze stopni ołtarza
- T1 przynosi pulpit po stronie epistoły
- B przynosi księgę OHS i stojąc przed X siedzącym na sedilli, otwiera lekcję, a C1 wskazuje właściwy tekst
- wyznaczony ministrant śpiewa pierwszą lekcję

- po lekcji śpiewane jest responsorium
- następnie *X* odmawia modlitwę – na *Oremus* wszyscy wstają, na *Flectamus genua* klękają, na *Levate* wstają, po skończonej modlitwie siadają
- śpiewana jest kolejna lekcja i responsorium
- w czasie śpiewu drugiego responsorium *C2* przenosi pulpit przed *X*, a *C1* ustawia na nim OHS odebrany od *B*
- *X* wstaje i pochylony odmawia modlitwę przed Ewangelią, po czym rozpoczyna ciche czytanie Pasji. Towarzyszy mu *C1*, przewracając kartki. Po przeczytaniu przez *X* Pasji, *C2* zabiera pulpit wraz z OHS
- chór wstaje dopiero kiedy śpiewacy rozpoczną Pasję. Chór nie wykonuje rewerencji z *X*, nie przyklęka z *X*, nie zwraca się w żadną stronę
- po zaśpiewaniu słów oddał ducha wszyscy klękają i przez chwilę modlą się w ciszy
- po zakończeniu **nie** odpowiada się *Laus Tibi, Christe*

3.3 UROCZYSTE MODŁY

- *Z* przynosi z zakrystii czarną kapę
- *X* zakłada czarną kapę przy pomocy *C1* i *C2*
- w tym czasie *A1* oraz *A2* rozkładają na ołtarzu jeden obrus oraz ustawiają na środku pulpit z mszałem oraz kartką z wezwaniem modlitwy powszechnej za żydów, potem wracają na swoje miejsca przy kredencji
- *X* wraz z *C1* i *C2* przytrzymującymi brzegi kapy podchodzi przed ołtarz, wykonują ukłon i wchodzi na stopnie
- *X* całuje mensę ołtarzową i rozpoczyna śpiew modlitw
- na wezwanie *Flectamus genua* wszyscy klękają, na *Levate* – wstają
- po zakończeniu modlitw *X*, *C1* i *C2* skłaniają głowy i wracają do sedilli krótką drogą, *C1* i *C2* trzymają kapę
- *T1* zabiera mszał wraz ze stojakiem z ołtarza
- *X* zdejmuje kapę, którą *Z* odnosi do zakrystii

3.4 ADORACJA KRZYŻA

- przed ołtarzem formuje się procesja w kolejności:

(stopnie ołtarza)

C2 *X* *C1*

A2 *A1*

↓

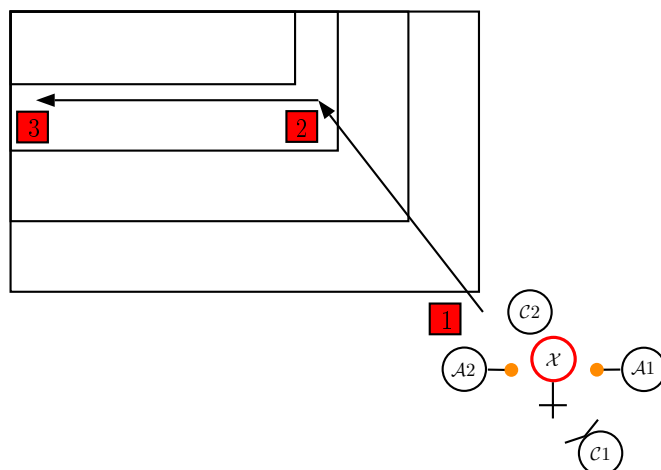
- uczestniczący w procesji skłaniają się do ołtarza, odwracają się i krótką drogą odchodzą do zakrystii
- z zakrystii *A1* i *A2* biorą zapalone **żółte** świece (tzw. requialne), a *X* zasłonięty krzyż do adoracji
- procesja z krzyżem przychodzi do ołtarza długą drogą w kolejności:

↑

C2 *C1*

A2 *X* *A1*

- po dojściu do ołtarza procesja staje po stronie epistoły z *A* skierowanymi do siebie twarzami (patrz Rys. 3.2)

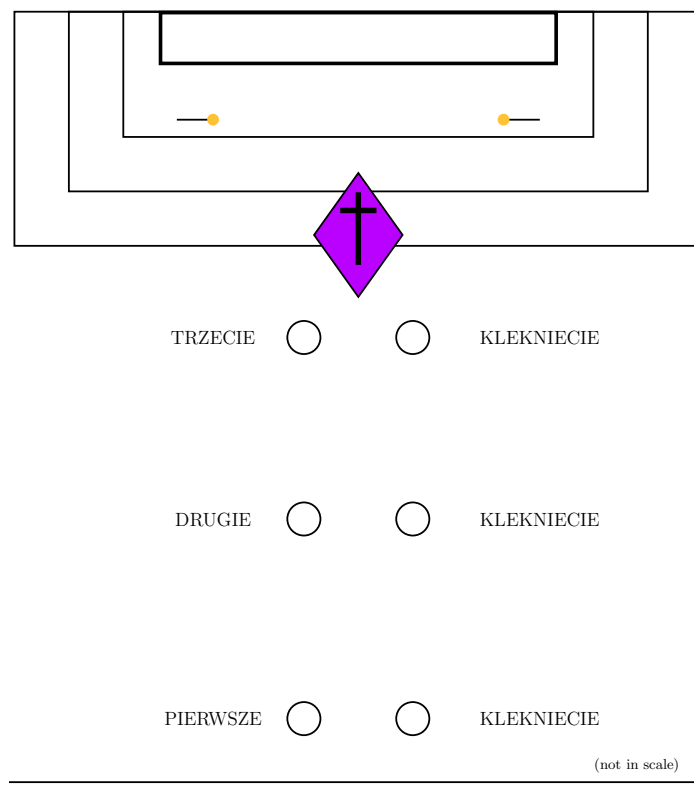
Rys. 3.2. W miejscach 1,2,3 następuje odsłonięcie kolejnego fragmentu krzyża; akolici są do siebie zwróceni twarzami

- X odsłania szczyt krzyża śpiewając *Ecce lignum crucis...*, na co wszyscy odpowiadają *Venite, adoremus*, po czym klękają (z wyjątkiem X)
- schemat powtarza się 3-krotnie: drugi raz przy ołtarzu po stronie epistoły (odsłaniając prawe ramię Ukrzyżowanego), a trzeci na środku ołtarza (odsłaniając cały krzyż)
- C2 pomaga X w odsłanianiu krzyża, za trzecim razem odbiera zasłonę
- T1 i T2 przynoszą trzy poduszki na stopnie, nakrywają je **foletowym** materiałem, a następnie białym materiałem, odbierają zasłonę od C2 i odnoszą ją
- X oddaje krzyż C1 i C2, którzy obchodzą poduszki na dół, przed stopniami układają krzyż na poduszkach, po czym wykonują wspólnie z X przyklęk i idą we trzech do sedilii
- A1 i A2 pozostawiają świece na najwyższym stopniu po obu stronach krzyża, w bezpiecznej odległości. Przyklękają po przeciwnych stronach krzyża i rozchodzą się na dwie strony do siedzeń
- wszyscy ściągają obuwie
- adoracja następuje w kolejności:

X
 duchowieństwo
 C2 C1
 T2 T2
 ministranci (dopóki nie przyjdą A1 i A2)
 A2 A1
 reszta ministrantów

- ministranci, prowadzeni przez C3, podchodzą do krzyża parami w następujący sposób (patrz także Rys. 3.3) – każde klęknięcie oznacza klęknięcie na **oba kolana**:
  1. pierwsze klęknięcie ma miejsce przy balaskach
  2. drugie – w połowie prezbiterium
  3. trzecie – przy stopniach ołtarza
  4. wszystkie trzy klęknięcia wykonuje się **równocześnie** z poprzedzającymi ministrantami
  5. przy trzecim klęknięciu całuje się krzyż
  6. po powstaniu nie przyklęka się, tylko od razu odchodzi na swoje miejsce
  7. po powrocie zakłada się obuwie i przyjmuje postawę siedzącą

Rys. 3.3. Adoracja krzyża przez duchowieństwo i ministrantów

- po zakończeniu adoracji przez ministrantów C2, trzymając już przygotowany ręczniczek, wraz z T1 zanoszą krzyż przed prezbiterium, w towarzystwie A1 i A2 ze świecami
- A1 i A2 stawiają świece na posadzce, biorą krzyż i trzymają go, podając wiernym do adoracji, A2 wyciera krzyż ręczniczkiem, przyniesionym przez C2
- C2 i T1 wracają do stopni ołtarza i składają materiały fioletowy i biały, zbierają poduszki,
- następuje adoracja krzyża przez wiernych
- dwaj wyznaczeni ministranci przynoszą koszyczki na tacę i stają z nimi po obu stronach krzyża
- w czasie adoracji X siedząc na sedilli odczytuje *Improperia* z księgi OHS trzymanej przez B;
- w tym czasie C2 i T1 zanoszą na ołtarz fioletową bursę z korporałem, który rozkładają, oraz vasculum z ręczniczkiem, mszał przesuwają nieco na stronę ewangelii
- T1 i T2 wychodzą przygotować kadzidło
- Z przynosi przed ołtarz schodki do ustawienia krzyża w podstawie
- po zakończonej adoracji X odbiera krzyż, po czym wraz z C1 i wyznaczonym wcześniej wysokim ministrantem M zanoszą krzyż na ołtarz i umieszczają w podstawie, wówczas wszyscy **wstają**
- A1 i A2 towarzyszą w odnoszeniu krzyża, po czym zostawiają świece na ołtarzu (jak najbliższej tabernakulum), wszyscy schodzą przed stopnie, przyklękają i wracają na swoje miejsca

(stopnie ołtarza)

M X C1

A1 A2

- C2 zabiera schodki

3.5 OBRZĘD KOMUNII ŚW.

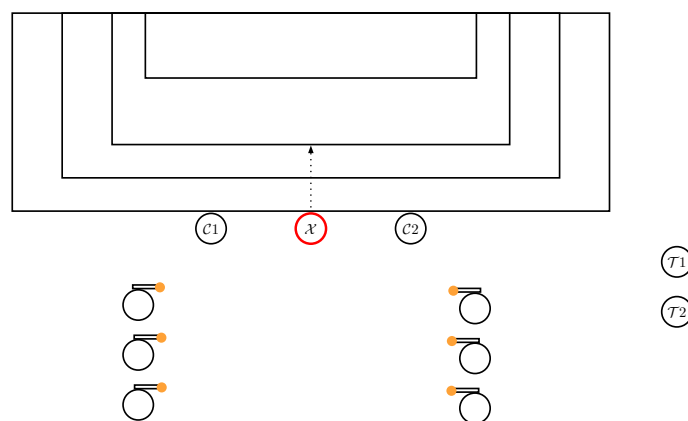
- Z przynosi **fioletową** stulę, ornat i manipularz, odnosi stulę czarną
- X zmienia szaty w asyście C1
- X, C1, C2, A1, A2, ♠1 i ♠2, O oraz pozostali ministranci ustawiają się przed stopniami ołtarza, przyklękają i procesyjnie odchodzą krótką drogą do ołtarza przechowania

(stopnie ołtarza)
 C2 X C1
 A2 A1
 ♠2 ♠1
 ministranci w parach
 O
 ↓

- do kaplicy przechowania wchodzi wyłącznie X, C1, C2, T1 i T2; kaplicy następuje zasypanie i okadzenie
- wyznaczeni ministranci z pomocą Z zapalają pochodnie na zewnątrz kaplicy
- C2 nakłada X biały welon, A1 i A2 biorą zapalone **żółte** świece, O bierze ombrelino, † bierze krzyż procesyjny, ♠1 i ♠2 biorą kołatki
- X niesie Najświętszy Sakrament (cyborium i dużą Hostię), ♠1 i ♠2 uderzają kołatkami i procesyjnie wracają do ołtarza dłuższą drogą

↑
 A2 † A1
 ministranci
 ♠2 ♠1
 T2 T1
 pochodnie C2 X C1 pochodnie
 O

- przy zwężeniu pochodnie idą w dwóch szeregach jak pozostali uczestnicy procesji; podążają wówczas przed TT
- gdy procesja wraca z NS, wszyscy **klękają**, schola w tym czasie śpiewa hymn *Vexilla Regis*
- po dojściu do stopni ołtarza :
  - A1 i A2 wstępują po stopniach, zostawiają drugą parę świec, po czym wracają do kredensji, gdzie A1 zapala obie przygotowane świeczki *sanctusowe* i zanoszą jedną na ołtarz,
  - ministranci oraz ♠1 i ♠2 wracają na swoje miejsca i klękają
  - T1 i T2 idą na prawo i klękają
  - X wstępuje po stopniach
  - C1 i C2 rozchodzą się na boki
  - pochodnie ustawiają się w dwóch rzędach nieco dalej od ołtarza, twarzą do siebie i tak klękają
  - O odstawia ombrelino za ołtarz i wraca na swoje miejsce
- X odstawia Najświętszy Sakrament, przyklęka i schodzi przed stopnie, gdzie C2 odbiera od niego welon naramienny.
- następuje zasypanie i okadzenie, po którym T1 i T2 odnoszą kadzielnice, wracają do Komunii (po *Pater noster*)
- C1 i X wchodzi na stopnie, C1 asystuje przy mszale
- wszyscy ministranci klęczą

Rys. 3.4. Procesja po przybyciu do ołtarza

- X w tonie ferialnym intonuje *Pater noster* i śpiewa sam. Lud odpowiada: *Sed libera nos...*
- na znak C3 ministranci wstają i ustawiają się parami na środku, na początku duchowieństwo, potem C1 z C2, A1 z A2, za nimi inni ministranci

(stopnie ołtarza)
 duchowieństwo
 C2 C1
 A2 A2
 ministranci

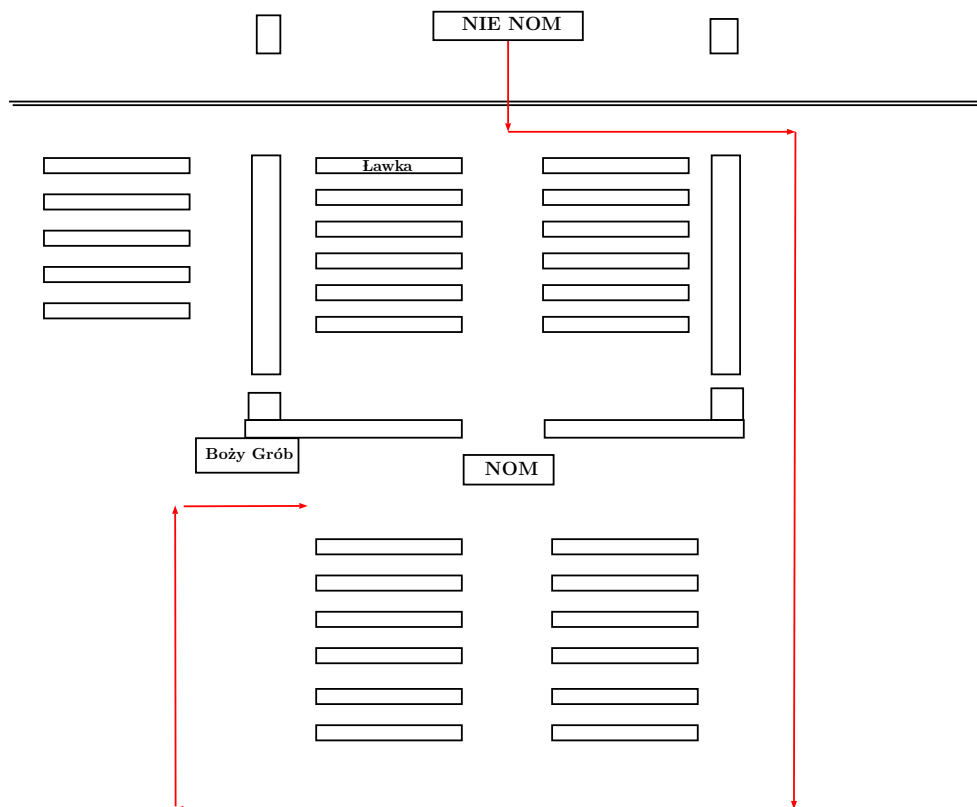
- C2 zabiera patenę z kredencji
- na znak C3 wszyscy przyklękają, pierwsza para ministrantów (lub, jeśli jest, pierwsza para duchowieństwa) wchodzi na najwyższy stopień ołtarza
- na kolejny znak wszyscy klękają
- gdy X odmawia *Domine, non sum dignus* C3 uderza w kołatkę (trzykrotnie)
- po komunii X, C2 rozpoczyna *Confiteor*, który recytują głośno wszyscy obecni
- po *Indulgentiam* C2 podaje patenę pierwszemu duchownemu
- C1 i C2 asystują X przy Komunii.
- A1 i A2 po przyjęciu Komunii biorą drugą patenę i świeczkę i razem z drugim kapłanem udają się do kaplicy po cyborium, a następnie asystują mu w udzielaniu Komunii św.
- T1 i T2 wychodzą przygotować kadzidło
- pozostali ministranci klęczą
- po Komunii X oczyszcza patenę, którą zabiera A1
- gdy NS zostanie schowany, wszyscy **wstają**, pochodnie wracają do poprzedniej pozycji (tzn. rzędem skierowani twarzą do ołtarza)
- X śpiewa trzy oracje, zebrani odpowiadają *Amen*
- Z przynosi fioletową kapę
- X zamyka mszał, schodzi ze stopni i razem z C1 przyklęka na środku i udaje się do sedilli
- X z pomocą C1 i C2 zdejmuje ornat i manipularz, zakłada kapę
- Z odnosi ornat

3.6 PROCESJA DO BOŻEGO GROBU

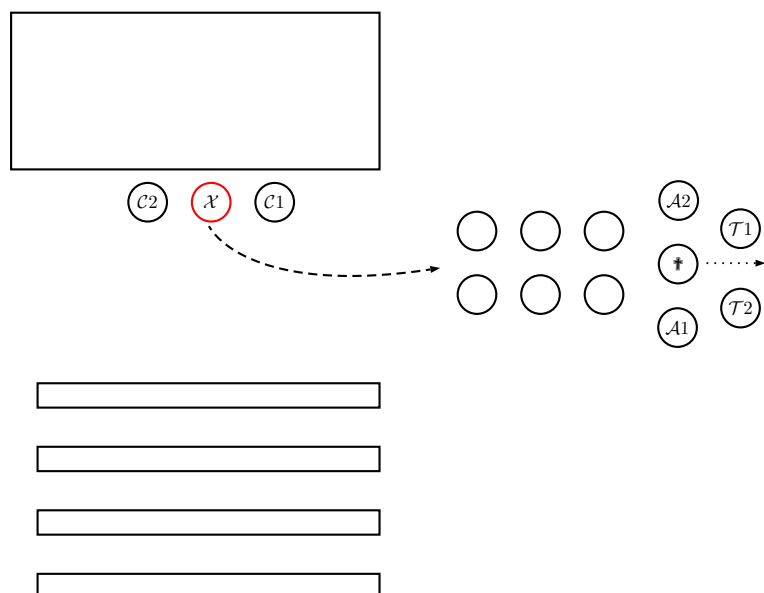
- ministranci rozdzielają świece i zapalają je
- T1 i T2 wychodzą z kadzielnicami, O bierze ombrelino, † bierze krzyż i staje u wejścia do prezbiterium
- A2 przynosi na ołtarz monstrancję i przejrzysty welon do niej, podczas gdy C3 zabiera mszał wraz ze stojakiem.
- X wraz z C1 i C2 podchodzi do stopni ołtarza, przyklęka i sam wchodzi na górę
- po wystawieniu NS X schodzi przed stopnie, zasypuje kadzidło i okadza NS
- po okadzeniu A2 nakłada X welon naramienny i razem z A1 zabierają akolitki z kredencji, z którymi ustawiają się obok †
- ♠1 i ♠2 biorą kołatki
- duchowieństwo wkłada fioletowe stuły
- gdy X bierze monstrancję, C3 formuje procesję w kolejności:

(stopnie ołtarza)
 O
 pochodnie C1 X C2 pochodnie
 T1 T2
 ♠1 ♠2
 duchowieństwo
 ministranci ze świeczkami (w parach)
 A1 † A2
 ↓

- procesja idzie następującą drogą (patrz Rys. 3.5):

Rys. 3.5. Droga procesji

Rys. 3.6. Procesja do zakrystii

- po dokonaniu wystawienia w Bożym Grobie następuje zasypanie i okadzenie, a następnie krótka adoracja w ciszy
- asysta wychodzi procesjonalnie do zakrystii (patrz Rys. 3.6)
- *X* lub członek duchowieństwa w asyście dwóch pochodni i *O*, z welonem na ramionach przenosi puszkę z tabernakulum do Bożego Grobu
- po liturgii na ołtarzu zostają tylko 4 świeczniki i krzyż

4. WIGILIA PASCHALNA

4.1 PRZYGOTOWANIE DO OBRZĘDÓW

4.1.1 ZAKRYSTIA

- Na czuwanie:
  - alba simplex
  - kapa i stuła fioletowa
  - biret
- Na Mszę
  - alba koronkowa
  - ornat, stuła, manipularz białe
  - komże koronkowe
- dla ks. Ireneusza na obrzędzie przygotowawczym Chrztu
  - kapa i stuła fioletowa
  - rytuał wrocławski

4.1.2 ZAKRYSTIA (DO WZIĘCIA ZE SOBĄ)

- 5 ziaren kadzidła (gruszek) – bierze A1
- małe kropidło napełnione wodą święconą – bierze A2
- pusty trybularz – bierze T
- OHS – bierze C2
- krzyż procesyjny odkryty – bierze †

4.1.3 KREDENCJA PRZY OGNIU

- biała dalmatyka, stuła, manipularz
- świeczka do odpalenia Paschału
- węgielki i sprzęt potrzebny do ich podpalenia w ogniu i wyjęcia

4.1.4 BAPTYSTERIUM

- chrzcielnica umyta, napełniona świeżą, czystą wodą, przyozdobiona białym materiałem, zielenią i kwiatami¹
- dodatkowy stojak na Paschał
- księga poświęcenia wody (np. OHS)
- pusty kociołek na wodę i kropidło

---

¹zgodnie z polskim zwyczajem można obsypać kwiatami posadzkę w baptysterium

- rytuał lub inną księgę zawierającą obrzędy chrztu
- naczynie z solą (błogosławioną lub do pobłogosławienia)
- naczynia z olejem katechumenów i Krzyżmem do namaszczenia katechumena
- naczynie lub muszlę do udzielania chrztu
- czysty ręcznik do otarcia głowy ochrzczonego
- biała szata oraz świeca chrzcielna dla każdego katechumena (przynoszone przez rodziców chrzestnych)

4.1.5 STOLIK W BAPTYSTERIUM

- oleje
- biała kapa i stuła
- garnek na wodę święconą (dla wiernych)

4.1.6 KAPLICA BIERZMOWANIA (św. Iwo)

- ołtarz nakryty obrusem, na predelli krzyż i 4. lichtarze ze świecami
- siedzenie bez oparcia dla celebransa - na środku suppedaneum, przy ołtarzu;
- rytuał, pontyfikał lub inną księgę z obrzędami bierzmowania;
- krzyżmo w naczyniu z watą;
- tacę z watą lub odpowiednie opaski płócienne do przewiązania w miejscu namaszczenia dla bierzmowanych;
- tacę z chlebem i solą oraz naczynie z wodą i misę do obmycia rąk celebransa;
- gremiał płócienny dla ochrony szat przed zabrudzeniem olejami (może być np. stary humerał)

4.1.7 KREDENSJA OŁTARZOWA

- Ewangeliarz
- kielich, ampułki, cyborium z komunikantami
- akolitki
- dwie świecezki woskowe dla akolitów (podczas *Exultetu*)
- relikwiarze
- kwiaty (za ołtarzem)
- wszystkie dzwonki jakie mamy
- poduszki fioletowe
- mała czerwona stuła na krzyż
- mszałiki z łacińskim tekstem dla kontrolowania przebiegu liturgii
- 6 świec ołtarzowych

4.1.8 OŁTARZ GŁÓWNY

- antependium białe, na nim założony fioletowy materiał, który można łatwo usunąć.
- 6 białych świec na złotych świecznikach
- odkryty krzyż złoty
- mszał otwarty na prorocत्वach
- obrus rozwinięty
- koronka ołtarzowa zawinięta

4.1.9 INNE

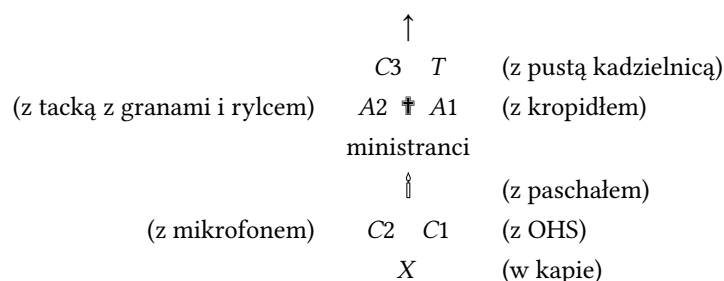
- w pierwszym rzędzie ławek: klęcznik lub ławka z zarezerwowanym miejscem dla katechumena i rodziców chrzestnych
- mały klęcznik okryty na białą dla katechumena do przyjęcia Pierwszej Komunii Świętej

4.1.10 PRZED ROZPOCZĘCIEM LITURGII -- KONIEC ADORACJI W GROBIE PAŃSKIM

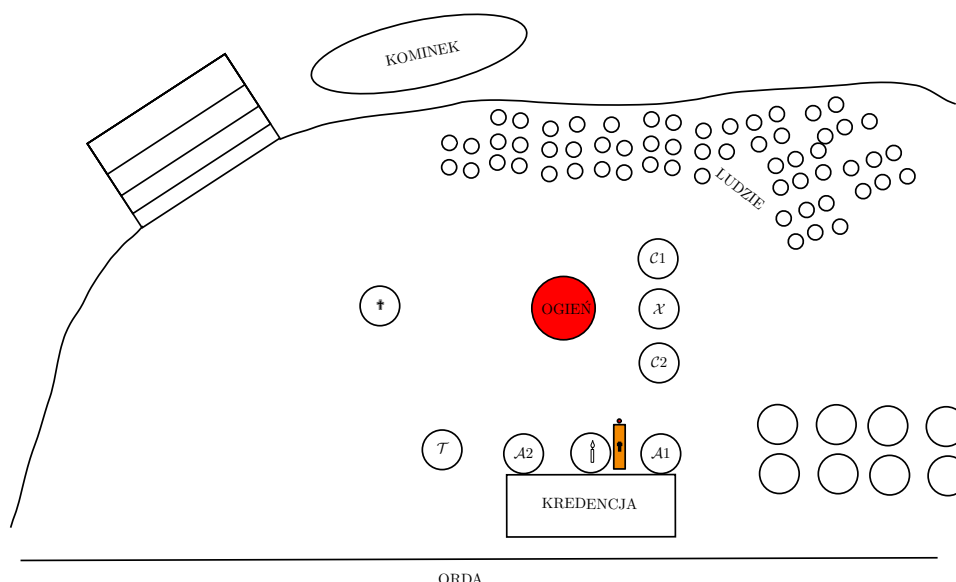
- X (a jeśli jest to D) we **fioletowej** stule razem z C1 (w razie potrzeby O i dwie pochodnie) udają się do Grobu Pańskiego
- śpiewa się *Przed Tak Wielkim...*, następnie X/D śpiewa *Panem de caelo...*, ministranci odpowiadają
- X/D podchodzi do Grobu, zabiera NS bez błogosławieństwa i zabiera go do ołtarza głównego; ministranci idą przed nim

4.2 LITURGIA ŚWIATŁA

- Do poświęcenia ognia wychodzimy następująco:

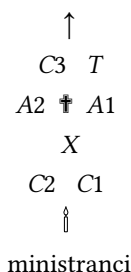
- T po dojściu do ogniska od razu wrzuca do środka węgielki, aby się rozpały.
- stajemy przed kościołem w następujących pozycjach:

Rys. 4.1. Ustawienie na dworze

- następuje poświęcenie ognia – X odczytuje modlitwę z OHS
- po tym T wyciąga z ogniska węgielki, wkłada go to trybularza i następuje zasypanie – C2 trzyma kapę, aby się **nie spaliła**

- pokropienie ogniska – A1 podaje kropidło bezpośrednio X i potem je odbiera. C2 przytrzymuje kapę, aby się **nie spaliła**
- po pokropieniu ogniska następuje okadzenie ogniska. C2 przytrzymuje kapę, aby się **nie spaliła**
- jeden z ministrantów odpala od ogniska świeczkę ratunkową² i idzie z nią do kościoła
- następnie naprzeciwko X staje † z paschałem. Po jego lewej staje A2 z tacką z rylcem. X kreśli wszystkie litery i cyfry.
- poświęcenie gran: trzykrotne pokropienie i okadzenie (A1 podaje i odbiera kropidło, T podaje trybularz: bez zasypiania!)
- X wkłada wszystkie grana w paschał.
- C1 odpala świeczkę od ognia i podaje X; ten odpala paschał i potem go błogosławi.
- X przebiera się w białą stulę i dalmatykę – pomaga mu w tym C1 oraz C2.
- następuje zasypianie trybularza
- kantorzy podejmują śpiew *Inventor rutili*
- procesja z paschałem wchodzi do kościoła:

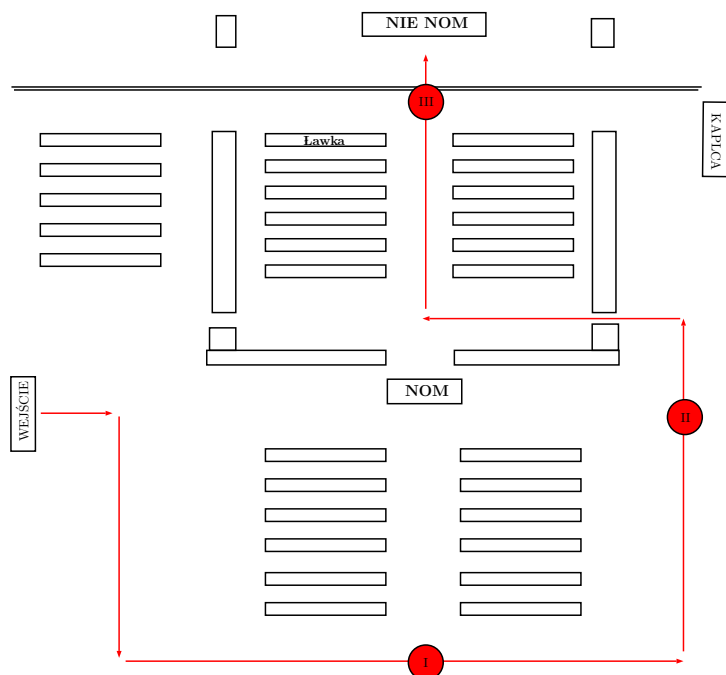
- trzykrotne Lumen Christi: (patrz Rys.4.2)
  - przy kracie wejściowej od wejścia zachodniego (świece zapalają ministranci)
  - w połowie nawy głównej, na wysokości ołtarza NOM (świece zapalają wierni)
  - w prezbiterium
- przed trzecim *Lumen Christi* † z AA idą od razu do prezbiterium i ustawia się na swoich miejscach (naprzeciwko Paschału / obok kredencji) (patrz Rys.4.3)
- po trzecim *Lumen Christi* † odbiera paschał od X i wraz z C2 idą umieścić go na stojaku

4.3 LITURGIA SŁOWA

- po przybyciu do prezbiterium wszyscy (nawet ksiądz³) przyklękamy przy stopniach ołtarza i rozchodzimy się na swoje miejsca:
  - X idzie po stopniach do ołtarza
  - C1 pomaga X wejść, a potem idzie do kredencji
  - T idzie do kredencji
  - C3 idzie do chóru
  - † już stoi przy stojaku
  - C2 idzie do kredencji
  - A1 i A2 idą do kredencji
  - reszta idzie do chóru

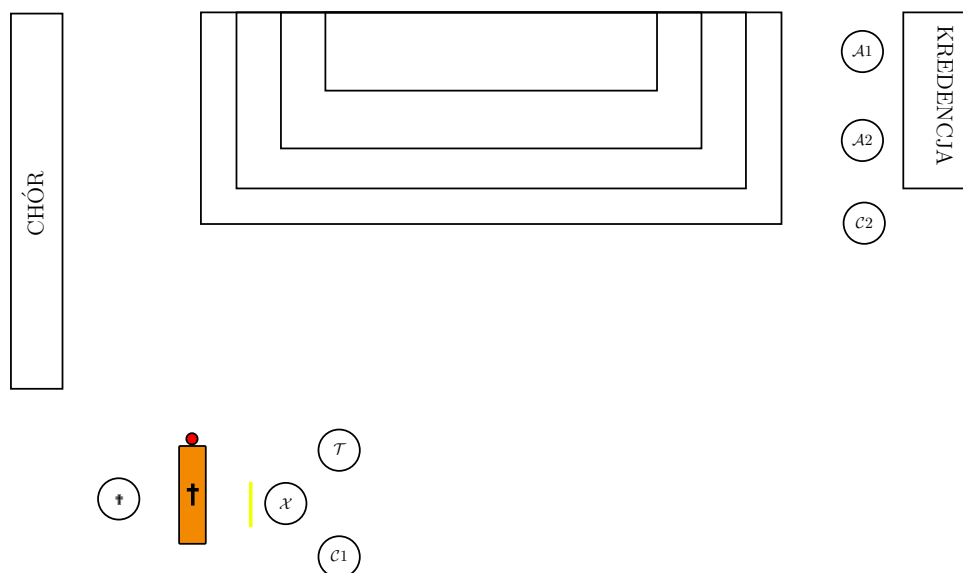
²najlepiej zamykany lampion

³jak ksiądz ma na sobie dalmatykę to przyklęka, bo pełni funkcje diakona

Rys. 4.2. Prosceja z Pachalem – czerwone kropki oznaczają miejsca, w których kapłan śpiewa *Lumen Christi*

- następuje zasypanie przy ołtarzu, po którym T schodzi i czeka przy stopniach ołtarza
- $A1$ podaje Ewangeliarz $C1$, a $C1$ podaje ją X
- X klęka na najwyższym stopniu i odmawia modlitwę
- w międzyczasie $C1$ ustawia się na dole obok T
- X po skończonej modlitwie do nich dołącza biorąc ze sobą księgę, przyklękają i krótką drogą udają się do Paschału (patrz Rys. 4.3)

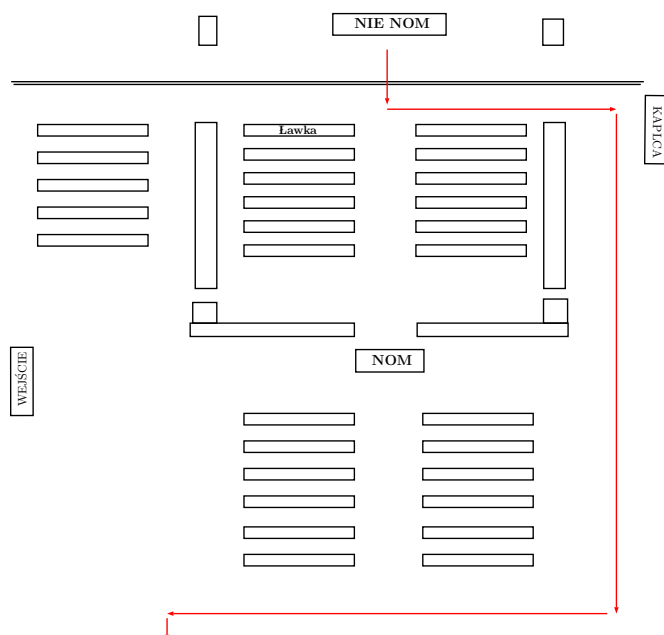
Rys. 4.3. Exultet

- następuje okadzenie księgi (3x2), okadzenie Paschału (3x2) i *Exsultet*
- na śpiew *Exultetu* chór jest zwrócony w stronę Pachału i wszystkie skłony wykonuje do niego
- A biorą z kredencji świece i odpalają sobie

- gdyby było odpowiedni ciemno C2 na słowa *O vere beata nox...* zapala lampy w prezbiterium.
- po orędziu paschalnym X, C1, T a za nimi ∇ idą na środek ołtarza, klękają (kłaniają się) a następnie ∇ idzie odłożyć krzyż, T idzie na bazę a X z C1 udaje się do sedilli, gdzie C1 z C2 pomagają mu przebrać się w fioletową kapę (kapę przynosi C2)
- następnie C2 odnosi dalmatykę do zakrystii
- Z ustawia metalową ambonkę z tekstami prorocत्व w miejscu, z którego jest normalnie śpiewana lekcja na Mszy
- A1 kładzie na ołtarzu po stronie Epistoły Mszal
- X z C1 udają się do stopni ołtarza, oddają rewerencje (C1 przyklęka a X wykonuje głęboki skłon), X wchodzi po stopniach, całuje ołtarz i udaje się do mszału
- X czyta po cichu tekst prorocत्व (ewentualnie także kantyku) i, po skłonie do krzyża, krótką drogą udaje się do sedilli
- na znak C1 X wstaje i razem, krótką drogą udają się do Mszału
- X śpiewa *Oremus* bez skłonu⁴, a potem śpiewa orację
- po skończonej oracji czyta po cichu prorocत्व i cykl się zamyka
- kantorzy śpiewający
  - jeśli prorocत्व poprzedza traktus to podchodzą do ambonki w trakcie jego trwania
  - jeśli prorocत्व nie poprzedza traktus⁵ to podchodzą do ambonki pod koniec poprzedzającego prorocत्व i stoją z poprzednim kantorem, który odchodzi od ambonki po oracji (stoją obok siebie podczas trwania oracji)
- podczas ostatniego kantyku (*Attende, cælum, et loquar...*) AA kładą poduszki na stopniach ołtarza (na środku)

4.4 LITURGIA CHRZCIELNA

4.4.1 PROCESJA DO BAPTYSTERIUM

Rys. 4.4. Droga do chrzcielnicy

- po ostatniej oracji X z C1 schodzi krótką drogą na środek ołtarza (po skosie) i ściąga kapę (pomaga C2⁶)

⁴bo skłon jest zastępowany przez *Flectamus genua* oraz *Levate*, które także śpiewa X

⁵Kantyku nie ma tylko po pierwszym prorocत्वie

⁶Kapa powinna leżeć w pobliżu, bo zaraz będzie znowu używana

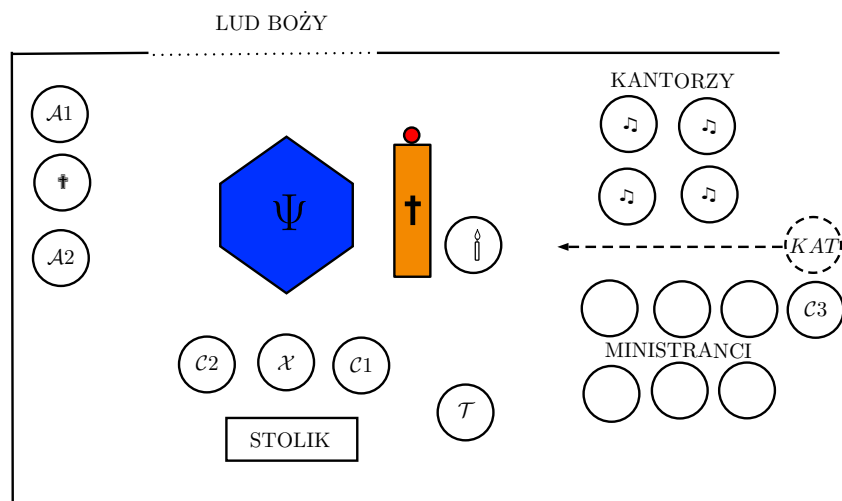
- *X* kładzie się krzyżem na poduszkach
- gdy to się stanie kantorzy zaczynają śpiew *Litanii do Wszystkich Świętych*
- kiedy *X* leży krzyżem wszyscy ministranci klęczą
- gdy Litania dobiega ku końcowi:
  - *X* wraz z *C1* wstaje, *C2* podchodzi z kapą i ubiera *X*
  - *AA* odpalają od świeczki ratunkowej akolitki
  - $\dagger$ idzie po krzyż procesyjny
  - $\ddagger$ idzie po Paschał
- po skończonej Litaniu kantorzy podejmują śpiew *Sicut Cervus*
- na znak *C1* formuje się procesja do chrzcielnicy:

C2 *X* *C1*
 ministranci
 kantorzy
A1 $\dagger$ *A2*
C3 $\ddagger$
 ↓

- procesja rusza na znak *C1* (patrz Rys. 4.4)

4.4.2 POŚWIĘCENIE WODY

- po dojściu do kraty:
  - ministranci funkcyjni wchodzą do baptysterium (patrz Rys. 4.5)
  - chór też wchodzi do baptysterium, ale głębiej (koło drzwi wejściowych) ⁷ (patrz Rys. 4.5)
  - *X*, *C1* i *C2* stoją przed kratą (jeszcze nie patrz Rys. 4.5)
- *X* ściąga biret, podaje *C1*, ten odnosi i przynosi księgę z modlitwą. *X* czyta kantykt *Sicut Cervus* i czeka, aż chór skończy jego śpiewanie. Następnie odczytuje oracje i po jej skończeniu wchodzi do baptysterium (teraz patrz Rys. 4.5)

Rys. 4.5. Ustawienie przy chrzcielnicy, *K* oznacza kantorów, *KAT* oznacza katechumena

- następuje poświęcenie wody chrzcielnej, *C1* i *C2* podtrzymują brzegi kapy i pomagają *X* podając odpowiednie rzeczy (oleje, ręcznik ...)
- po wszystkich modlitwach (patrz *Przebieg poświęcenia wody*) następuje zasypywanie i okadzenie wody

⁷Zostawiając przy tym miejsce dla chóru, który musi stać bliżej chcielnicy

4.4.3 CHRZEST

- X zmienia **fioletową** kapę i stulę na białą
- C3 wprowadza do baptysterium katechumenów z chrzestnymi (stoją oni za ministrantami i kantorami)
- X rozpoczyna dialog z katechumenami
- po odpowiedziach na wszystkie pytania, X nad chrzcielnicą trzykrotnie polewa głowę dziecka lub dorosłego, wypowiadając formułę chrzcielną
- C1 podaje X naczynie z Krzyżmem. X namaszcza ochrzczonych wypowiadając formułę i wyciera kciuk w watę
- następnie wręcza się białą szatę oraz płonącą świecę, wypowiadając przepisane formuły
- następnie X wypowiada formułę: *N., vade in pace...*

4.4.4 BIERZMOWANIE

- kantorzy podejmują śpiew *O stwórzycielu Duchu Przyjdź*
- X w białej kapie z C1, C2, C3 (bierze ze sobą kropidło), A1, A2, ☩ i ☨ (z Paschałem) udają się do kaplicy św. Iwa, oddają rewerencje ołtarzowi i zajmują swoje miejsca:
  - X siada na faldistorium
  - C1C2 stoją po bokach X
  - C3 odkłada kropidło na kredencje i staje niedaleko katechumena
  - A1 i A2 stoją przy kredencji, na której stawiają akolitki
  - ☩ nie wchodzi do kaplicy ale stoi przed nią, po boku
  - ☨ stawia Paschał na stojaku i przy nim stoi
- przyprowadza się kandydata do ołtarza (razem ze świadkiem), którzy klękają przed stopniem ołtarza po stronie epistoły
- po zakończeniu śpiewu następuje obrzęd bierzmowania (patrz *Bierzmowanie*)

4.4.5 ODNOWIENIE PRZYRZECZEŃ CHRZCIELNYCH

- po zakończonym bierzmowaniu kandydat wychodzi z kaplicy
- do C1 podchodzi T1 i następuje zasypanie i okadzenie Paschału (C1 i C2 podtrzymują kapę)
- C1 podaje X księgę ze słowami odnowień chrzcielnych (ciągle w kaplicy św. Iwa)
- po zakończeniu czytania C3 podchodzi z kropidłem i podaje je C1
- X razem z C1 i C2, którzy trzymają kapę, wychodzą z kaplicy do ludzi i następuje pokropienie
- w trakcie kropienia śpiewa się *Com przyrzekl Bogu*

4.4.6 PROCESJA DO OŁTARZA GŁÓWNEGO

- po skończonych obrzędach ustawiamy procesję z powrotem do ołtarza głównego w tym samym porządku co poprzednio (ministranci nie funkcyjni wychodzą zaraz po AA i ☩)
- kantorzy intonują drugą część *Litanii do Wszystkich Świętych*
- po przybyciu do ołtarza ☨ i C3 odstawiają Paschał na swoje miejsce (czyli przy ołtarzu po stronie Ewangelii)
- ministranci i X udają się bezpośrednio do kaplicy i się przebierają (X na biały ornat i stulę, ministranci na koronkowe komże)

4.4.7 PRZYGOTOWANIE MSZY

- jak ministranci są jeszcze przy chrzcielnicy
  - odstawić stojak na paschał na stronę ewangelii
  - ustawić kolumnę pod figurę Zmartwychwstałego po stronie epistoły
  - odstawić pulpit do kaplicy
  - powiesić stulę na krzyż
  - ustawić relikwie, kwiaty
  - zmienić sedille
  - zdjąć **fioletową** zasłonę z antependium
  - odsłonić koronki
- jak ministranci są już w kaplicy
  - **zapalić świece** (to zrobić jako pierwsze bo najdłużej zajmuje)

4.5 MSZA ŚW. I PROCESJA DO BOŻEGO GROBU

4.5.1 Msza Św.

- po przebraniu się od udajemy się procesyjnie do Ołtarza i rozpoczyna się Msza św.
- wyznaczone osoby udają się do chrzcielnicy i do kaplicy św. Iwa i tam sprzątają
- zmiany na Mszy Św.
  - nie ma modlitw u stopni Ołtarza ⁸
  - podczas pierwszego okadzenia A1 nie musi Mszału zabierać z Ołtarza, bo ten jest na stoliku, ale trzeba go po okadzeniu ustawić na ołtarz
  - AA na *Gloria* dzwonią dzwonkami; w tym czasie w sygnaturkę uderza T i Z; dzwoni się do skończenia *Gloria* przez X
  - po Graduale X intonuje uroczyste, trzykrotne alleluja (po stroni lekcji)
  - nie ma *Agnus Dei*
  - przed komunią (po przyjęciu komunii przez X) C1 zaczyna *Confiteor*
  - po puryfikacji kielicha trzeba go ściągnąć z ołtarza – dlatego A2 do przeniesienia welony ubiera białe rękawiczki i ubraniu kielicha przez X znosi go do kredencji
  - po skończonej puryfikacji następują *Laudes*:
    - * chór śpiewa pierwszą Antyfonę (*Laudate Dominum*)
    - * X staje po stornie epistoły (towarzyszy C1) i czyta śpiewaną Antyfonę
    - * kiedy chór zakończy śpiew Antyfony, X intonuje Antyfonę do Kantyku Zachariasza (*Et valde mane*), a dalej śpiewa chór
    - * następnie X czyta, a chór śpiewa Kantyk Zachariasza (*Benedictus Dominus*) ⁹
    - * kiedy X skończy czytać następuje normalne zasypanie i okadzenie ołtarza oraz usługujących i wiernych (tak jak podczas ofiarowania z wyłączeniem okadzenia darów)
    - * *Gloria Patri* w Kanktyku scholi wolno zaśpiewać dopiero wtedy, gdy T1 okadzi już wszystkich
  - po skończonych *Laudesach* kiedy chór skończy śpiewać X śpiewa *Postcommunio*
  - po *Ite missa est, alleluia, alleluia* i błogosławieństwie nie ma ostatniej ewangelii.

---

⁸nie ma *Confiteor*, od razu *Aufer a nobis*

⁹zegnamy się kiedy chór śpiewa *Benedictus*, czyli na początku Kantyku

4.5.2 WYSTAWIENIE NAJŚWIĘTSZEGO SAKRAMENTU

- schola zaraz po *Ite missa est, alleluia, alleluia* X zaczyna śpiewać *Cum Rex Gloriae*
- X schodzi (z przyklęknięciem przy stopniach ołtarza) do sedilli i przebiera białą ornat na białą kapę, którą przynosi Z
- w międzyczasie AA ściągają z ołtarza tablice i relikwie, a zostawiają na nim monstrancje
- C1, X i C2 udają się do ołtarza i następuje wystawienie Najświętszego Sakramentu, zasypanie i okadzenie (C1 i C2 są ciągle po obu stronach X)
- X intonuje *Gloria Tibi*, a schola śpiewa dalej
- potem dialog X z ludem i *Oracja*
- w międzyczasie ✠ bierze krzyż z założoną już na niego stulą i stoi przy kredencji (nie klęka kiedy inni klękają)
- po skończonym śpiewie ✠ podchodzi do C1, klęka i przekazuje mu krzyż, a ten z kolei przekazuje go X ciągle go podtrzymując¹⁰
- następnie X śpiewa *Surrexit Dominus de sepulcro* podnosząc przy tym krzyż; lud odpowiada *Qui pro nobis pependit in ligno, alleluia*
- to podnoszenie następuje w sumie trzykrotnie, za każdym razem podnosi się głos przy śpiewaniu
- po tym następuje dialog z ludem i *Oracja*
- po niej ✠ odbiera krzyż i odnosi go na miejsce; później wraca do kredencji
- następnie organista śpiewa uroczyste *Te Deum*
- po skończonym śpiewie X błogosławi lud NS i chowa go
- na koniec X intonuje *Regina Caeli* i po jej zaśpiewaniu schodzimy procesyjnie do zakrystii

4.6 DODATEK

4.6.1 PRZEBIEG POŚWIĘCENIA WODY

1. *Dominus Vobiscum* i *Oracja* 1.
2. *Dominus Vobiscum* i *Oracja* 2.
3. Prefacja do słów *Sumat unigeniti tui gratiam de Spiritu Sancto*
4. Celebrans kreśli znak krzyża na wodzie
5. Wyciera ręce
6. Kontynuuje modlitwę
7. Na *Sit haec* dotyka palcem wody
8. Kreśli znaki krzyża na ...*super te ferebatur*
9. Wylewa wodę na cztery strony świata
10. Po zmianie głosu na *recto tono* trzy razy dmucha do wody na kształt krzyża
11. W tym czasie ceremoniarz podaje Paschał
12. Trzy razy wkłada Paschał do wody i śpiewa
13. X trzy razy dmucha do wody w kształcie litery Ψ
14. Wyciągamy Paschał z wody

---

¹⁰ najlepiej ja krzyż jest trzymany przez X i C1/C2 przez cały czas

15. Po wyjęciu paschału nabiera się wody do pokropienia
16. Następnie C1 przynosi do chrzcielnicy tackę z olejami świętymi i wręcza X (z pocałunkiem) odpowiednie ampulki. X, wypowiadając słowa przepisane w księdze po kolei:
  - wlewa olej katechumenów
  - wlewa krzyżmo
  - wlewa oba
17. Następnie miesza wodę ręką lub przy pomocy łyżeczki.
18. Później myje i wyciera ręce ¹¹
19. Zasypanie kadzidła i okadzenie chrzcielnicy

4.6.2 BIERZMOWANIE

- księgę z modlitwami trzyma C1, a C2 podtrzymuje kapę jeśli trzeba; A1 i A2 stoją z boku przy kredencji
- X odmawia modlitwę zwracając się do kandydatów *Spiritus Sanctus superveniat...*
- X czyni znak Krzyża Świętego mówiąc *Adjutorium nostrum...* a następnie kontynuowany jest krótki dialog
- X wyciąga ręce nad przystępującymi do bierzmowania i mówi *Oremus. Omnipotens sempiterna Deus...*
- przystępujący do sakramentu klęka przed X. Świadek kładzie rękę na prawym ramieniu bierzmowanego.
- A1 podchodzi do X z Krzyżmem Świętym
- X kładzie prawą rękę na głowie bierzmowanego i palcem umoczonym w Krzyżmie Świętym robi znak krzyż a na czole, mówiąc *Signo te signo...*
- X uderza lekko w policzek bierzmowanego, mówiąc *Pax tecum*
- kandydat wraca na swoje wcześniejsze miejsce i stoi
- A1 odbiera Krzyżmo, a A2 podchodzi z czymś do wytarcia palców ¹²; później wracają do kredencji
- gdy X namaści wszystkich kandydatów, śpiewa się antyfonę *Confirma hoc, Deus...*
- powtarza się antyfonę, a następnie X zwrócony do ołtarza śpiewa *Ostende nobis, Domine,...*, a następnie *Oremus. Deus, qui Apostolis tuis...*
- X mówi *Ecce sic benedicetur omnis homo, qui timet Dominum*
- na końcu X błogosławi bierzmowanych *Bene + dicat vos Dominus ex Sion...*

---

¹¹W razie potrzeby wykorzystuje sól, watę i miękisz chleba, które później należy spalić. Wodę z tej ablucji wlewa się do sacrarium.

¹²najpewniej wata